

YTTRANDE

Datum
2024-05-14Referens
NLL-00320-2024Justitiedepartementet,
Ju2024/00372

Remissyttrande över betänkandet Nya regler för arbetskraftsinvandring m.m.

Sammanfattning

Region Norrbotten har tagit del av betänkandet gällande utredningen om en behovsprövad arbetskraftsinvandring och ställer sig i huvudsak negativ till föreslagna förändringar. Detta då det skulle leda till problem såväl inom vården som för regionens företag och den gröna omställningen.

Kommunerna har redan idag via de nya lönekraven fått stänga avdelningar på äldre- och korttidsboenden, vilket lett till ökad belastning på vården. Utskrivningsklara patienter har inte kunnat beredas boende utan behövt kvarstanna inom slutenvården vilket lett till minskad tillgänglighet och att patienter i behov av slutenvårdsplats fått vårdas och ”bo” på akutmottagningarna.

Kompetensförsörjningen skulle påverkas negativt, vilket särskilt skulle drabba vård och kommunala boenden i glesbygd.

Norra Sverige är utpekad som en tillväxtmotor i den gröna omställningen som skapar jobb och välfärd. En förutsättning för att Norrbotten ska lyckas vara en tillväxtmotor i Sverige är att klara av den befolkningsförsörjning som nyindustrialiseringen kräver. Ett flertal av förslagen i utredningen skulle slå hårt mot dessa satsningar.

Region Norrbotten anser utöver detta att en grundlig analys av jämlikhets-, jämställdhets och barnrättsperspektivet samt en analys av redan genomförda förslag från beredningen (lönekrav) behöver utföras innan eventuellt genomförande av förslagen i utredningen kan ske.

Nedan finner ni regionens synpunkter på respektive förslag.

Region Norrbottens synpunkter

Regeringen gav i juni 2023 Tillväxtverket i uppdrag att samordna arbetet på nationell nivå för att stödja och skapa goda förutsättningar för den pågående nyindustrialiseringen och samhällsomvandlingen i Norrbottens och Västerbottens län. Norra Sverige är genom detta uppdrag utpekad som en tillväxtmotor i den gröna omställningen som skapar jobb och välfärd. En förutsättning för att Norrbotten ska lyckas vara en tillväxtmotor i Sverige, är att klara av den befolkningsförsörjning som nyindustrialiseringen kräver. En ökad befolkning är nödvändig för att klara behovet av arbetskraft i de stora industrietableringarna samt för att den offentliga sektorn som ska kunna bära och hantera industrietableringarnas kringeffekter.

Några av de föreslagna förändringarna riskerar att motverka regeringens uppdrag och kraftigt försämra Norrbottens roll som utsedd tillväxtmotor i den gröna omställningen.

Norrbotten behöver och välkomnar arbetskraftsinvandring. Till 2030 kommer det att finnas 20 000 arbetstillfällen som behöver tillsättas med en ökad befolkning på 30 000 nya innevånare, för att länet ska klara av det nationella åtagandet kring nyindustrialiseringen. Utredningens förslag att främja högkvalificerad arbetskraftsinvandring är lovvärd men ensidig. Om en fungerande befolkningsförsörjning ska bli möjlig att infria behöver utredningen kompletteras med förslag på insatser för enklare arbeten och inestegsjobb. Alternativt behöver utredningens förslag för undantag kraftfullt kunna tillämpas på berörda branscher som lyfts fram i Region Norrbottens remissvar.

Ett lönekrav som villkor för arbetstillstånd

Region Norrbotten är i huvudsak negativ till förslagets lönekrav på medianlön. Kommun och region bedömer att ett genomfört förslag kommer att påverka ett flertal branscher negativt. Turism- och besöksnäringen, vilket även inkluderar restaurang och hotellverksamhet i Norrbotten, har haft kraftig tillväxt de senaste åren. Vidtalade representanter för dessa branscher bedömer att införandet av medianlön kraftigt kommer att minska branschens möjligheter att överleva och utvecklas på sikt. Branschen är ofta den som kunnat erbjuda ett första steg in på arbetsmarknaden för unga samt för arbetskraftsinvandring. Ett genomfört förslag på medianlön bedöms slå hårt mot företagarnas möjligheter att anställa samt för entreprenörernas vilja att satsa och utveckla nya verksamheter. Region Norrbottens ser positivt på regeringens möjligheter till undantag och förväntar att ett sådant tillämpas på nämnda branscher om förslagen genomförs.

Förslag om att **lönekrav för utlänningar undantas för vissa legitimerade yrken inom sjukvården** är en förutsättning för att regionen som arbetsgivare ska kunna fortsätta rekrytera legitimationsyrken. För att få svensk legitimation behöver personen uppfylla språkkrav, kunskapsprov och praktisk tjänstgöring. Region Norrbotten har sedan 2019 genomfört ett 50-tal rekryteringar med arbetstillstånd, samtliga till legitimationsyrken, varav 23 läkare och 22 tandläkare. Medarbetare har hitintills haft en annan befattning under legitimationsprocessen, exempelvis som läkarassistent, tandsköterska eller biträde. Om förslaget om lönekrav skulle genomföras är det viktigt att undantag görs för de som är i legitimationsprocess men innehar andra befattningar.

Exkludering av yrkesgrupper från möjligheten att beviljas arbetstillstånd

Turism- och besöksnäringen är den bransch som tydligt kan erbjuda ett första steg in på arbetsmarknaden för unga samt för arbetskraftsinvandring. Ett genomfört förslag på medianlön bedöms slå hårt mot företagarnas möjligheter att anställa samt för entreprenörernas vilja att satsa och utveckla nya verksamheter.

Region Norrbottens ser positivt på regeringens möjligheter till undantag och förväntar att ett sådant kan tillämpas på nämnda branscher.

En anmälningsskyldighet för arbetsgivare

Region Norrbotten finner det tveksamt att anmälningsskyldighet ska läggas på enskilda arbetsgivare och anser att det fortsatt bör ligga på granskande myndigheter för uppföljning samt för tillfredställande rättssäkerhet.

Avskaffande av systemet med så kallat spårbyte

Förslaget får en negativ påverkan för Region Norrbotten och för de medarbetare som berörs. De kan vara medarbetare som har arbetat ett par år, antingen som legitimerade eller i legitimationsprocess. I dag kan de fortsätta bo och arbeta i Sverige när arbetstillståndsansökan görs. Förändringen skulle innebära att dessa personer är tvungna att lämna landet och sitt arbete för att skicka in en arbetstillståndsansökan.

Påverkan av förslaget lönekrav jämfört med nuvarande krav på en god försörjning

Förslaget med lönekrav påverkar kompetensförsörjningen och vårdflödet eftersom även kommunernas möjlighet att rekrytera undersköterskor och vårdbiträden påverkas negativt. Om kommunen inte kan ta hem utskrivningsklara patienter till boenden eller ge vård via hemsjukvård leder det till ökat tryck på akutmottagning, vårdplatser på sjukhus samt hälsocentraler.

Region Norrbottens förslag är att lönekrav ska utgå från lönenivåerna genom att följa svenska kollektivavtal eller praxis inom yrket eller branschen. Region Norrbottens lönesättning utgår från marknad, krav i arbetet och individuell prestation.

Påverkan på kompetensförsörjningen

Utifrån argumentationen kring lönekrav som villkor för arbetstillstånd (som innebär att lönen ska uppgå till minst medianlönen) skulle lagda förslag ha en negativ påverkan även på kompetensförsörjningen. Detta skulle på kort och lång sikt riskera att minska branschens möjligheter att överleva och utvecklas.

Norrbotten har speciella förutsättningar och utmaningar gällande kompetensförsörjningen. Två av de största är demografi och ökad konkurrens.

Norrbotten är tillsammans med Västernorrland de län där den största negativa befolkningsutvecklingen prognosticerats för de kommande 30 åren. Medelåldern i länet var 2023 den tredje högsta i landet. Personer som är över 80 år i befolkningen kommer att öka med nästan 50 procent de kommande tio åren i riket, varav 35 procent i Norrbotten. Detta leder till att efterfrågan på välfärdstjänster kommer att öka, speciellt inom vård och omsorg (SCB prognos 2019). Ytterligare en aspekt att ta med i beräkningen är att antalet arbetsföra i Norrbotten beräknas minska med cirka -0,5 procentenheter under perioden 2024–2027. Detta motsvarar cirka 1 200 personer (SKR 2019, prognos SCB, 2016–2035).

Allt detta tillsammans innebär stora utmaningar för Region Norrbottens verksamheter att kompetensförsörja och då vi som arbetsgivare samtidigt behöver öka antalet anställda.

Region Norrbotten bedömer således att kompetensförsörjningen inom både hälso- och sjukvård och regional utveckling försvåras av utredningens förslag.

Region Norrbotten upplever redan nu att konkurrensen om arbetskraft ökar och kommer att öka i Norrbotten med fler industrietableringar. Förslag om reglerad arbetskraftsinvandring skulle bidra till en alltmer ansträngd situation att kunna rekrytera kompetens till vård, omsorg och tandvård. En ökad konkurrens om arbetskraft i Norrbotten av andra yrkeskategorier än legitimationsyrken i hälso- och sjukvård påverkar möjlighet för Region Norrbotten att rekrytera andra yrkesgrupper. En förlängd konsekvens kan bli att arbetsuppgifter som idag utförs av yrkesgrupper som inte arbetar i hälso- och sjukvård kommer behöva utföras av vårdpersonal. Det kan gälla exempelvis lokalvård, administration och transporter. Det skulle innebära att kompetensväxlingen går åt fel håll.

Jämställdhetsperspektiv

Kvinnor är klart överrepresenterade i de yrkesgrupper som skulle få svårigheter att få arbetstillstånd om förslagen i betänkandet skulle genomföras. Region Norrbotten delar därför inte utredningens konsekvensbeskrivning om att jämställdheten inte skulle påverkas om besluten genomfördes. Det går heller inte att utläsa om någon grundlig jämställdhetsanalys är genomförd. Regionens slutsats är att jämställdheten mellan kvinnor och män, flickor och pojkar skulle påverkas negativt och att ett eventuellt genomförande av förslagen behöver föregås av grundlig jämställdhetsanalys.

Barnrättsperspektiv

Regionen hittar inte underlag i utredningen som leder fram till konklusionen att barnrätten inte skulle påverkas. Regionen anser att en barnrättsanalys skulle behöva genomföras innan ett eventuellt genomförande av förslagen i betänkandet.